DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

23. oktober 2003 *

I sag C-115/02,

angående en anmodning, som Cour de cassation (Frankrig) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Administration des douanes et droits indirects

mod

Rioglass SA,

Transremar SL,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 28 EF,

* Processprog: fransk.

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-P. Puissochet, og dommerne C. Gulmann, V. Skouris (refererende dommer), F. Macken og J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: J. Mischo
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Rioglass SA og Transremar SL ved avocat J.-P. Bellecave

— den franske regering ved A. Colomb og G. de Bergues, som befuldmægtigede

— den portugisiske regering ved L.I. Fernandes, A.S. Neves og J.S. de Andrade, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved R. Tricot, som befuldmægtiget, bistået af avocat E. Cabau,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 20. marts 2003,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 26. marts 2002, indgået til Domstolen den 2. april 2002, har Cour de cassation (Frankrig) i medfør af artikel 234 EF forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 28 EF og 30 EF.

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag anlagt af administration des douanes et droits indirects (herefter »toldmyndighederne«) mod de spanske selskaber Rioglass SA (herefter »Rioglass«) og Transremar SL (herefter »Transremar«) vedrørende en tilbageholdelse i Frankrig på grund af mistanke om varemærkeforfalskning af reservedele til biler fremstillet i Spanien og transporteret til Polen.

De nationale retsforskrifter

3 Artikel L.716-8 i code de la propriété intellectuelle (den franske lov om immaterialret) indført ved artikel 11 i lov 94-102 af 5. februar 1994 (JORF af 8.2.1994, s. 2151) bestemmer:

»Efter skriftlig begæring fra indehaveren af et registreret varemærke eller af en eneret til udførsel kan toldmyndighederne ved kontrollen af varerne tilbageholde varer, som indehaveren mistænker for at blive udbudt under et mærke, der er en efterligning af det mærke, indehaveren har fået registreret, og for hvilket han er indehaver af en eneret til udførsel.

Procureur de la République, ansøgeren samt klarereren eller ejeren af varerne oplyses ufortøvet af toldmyndighederne om den af disse foretagne tilbageholdelse.

Tilbageholdelsen ophæves uden forbehold, såfremt rettighedsindehaveren ikke inden ti arbejdsdage efter meddelelsen om tilbageholdelse af varerne over for toldmyndighederne godtgør,

— at der er truffet sikkerhedsforanstaltninger af præsidenten for tribunal de grande instance, eller

— at der er anlagt sag civilt søgsmål eller straffesag og stillet den nødvendige garanti til dækning af eventuel ansvar, såfremt det senere fastslås, at der ikke foreligger en forfalskning. [...]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

4 Selskabet Rioglass fremstiller og markedsfører ruder og forruder til alle bilmærker. Det fremgår af sagens akter, at selskabet er godkendt som leverandør til bilfabrikanterne Peugeot, Citroën og Renault, af selskabet Sogédac, der som

mellemmand og indkøbscentral er ansvarlig for aftalerne med de nævnte fabrikanters leverandører.

5 Rioglass solgte i november 1997 til selskabet Jann, der har hjemsted i Polen, en række i Spanien lovligt fremstillede ruder og forruder til køretøjer af forskellige mærker. Transporten af varerne blev overladt selskabet Transremar. Varerne blev udført fra Spanien til Polen med et forsendelsesbevis EX T2, udstedt den 24. november 1997, og var derfor omfattet af en suspensionsordning, der tillod bevægelse mellem Fællesskabets og Polens toldområder uden told ved indførsel, afgiftsbelastning eller handelspolitiske foranstaltninger. En del af ruderne og forruderne, der skulle monteres på modeller af mærkerne Peugeot, Citroën eller Renault, var ved siden af fabrikantens mærke påført bilfabrikanternes logo eller mærke.

6 Samme dag inspicerede de franske toldmyndigheder Transremars lastbil. Toldmyndighederne traf den 25. november 1997 afgørelse om tilbageholdelse af varerne og dernæst den 27. november 1997 afgørelse om beslaglæggelse af varerne, idet der forelå mistanke om, at mærkerne var forfalskede.

7 Rioglass og Transremar indgav en begæring om foreløbige forholdsregler til den kompetente retsinstans med påstand om, at foranstaltningerne blev ophævet. Retten afviste ved to kendelser af henholdsvis 8. december 1997 og 8. januar 1998 sagsøgernes påstande. Selskaberne appellerede kendelserne til Cour d'appel de Bordeaux, der i sin dom af 22. november 1999 gav selskabet medhold og fastslog, at både tilbageholdelsen af lastbilen og af forruderne og ruderne udgjorde overgreb, og pålagde toldmyndighederne at tilbagelevere varerne, dokumenterne og sikkerhedsstillelsen.

8 Toldmyndighederne indbragte denne dom for Cour de cassation.

9 Cour de cassation har i denne forbindelse henvist til dom af 26. september 2000 i sagen Kommissionen mod Frankrig (sag C-23/99, Sml. I, s. 7653), hvori Domstolen fastslog, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 28 EF, idet den på grundlag af den franske immaterialretslovgivning har ladet toldvæsenet gennemføre tilbageholdelse af varer, der lovligt er fremstillet i en medlemsstat i Det Europæiske Fællesskab, og som efter transit over fransk område skal markedsføres i en anden medlemsstat, hvor de lovligt kan markedsføres.

10 Da Cour de cassation imidlertid fandt, at sagens udfald afhang af fortolkningen af fællesskabsretten med henblik på at fastslå, om nævnte dom også finder anvendelse i denne sag, har den udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal traktatens artikel 30, nu artikel 28 EF, fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at toldmyndighederne på grundlag af den franske immaterialretslovgivning gennemfører tilbageholdelse af varer, der lovligt er fremstillet i en medlemsstat i Det Europæiske Fællesskab, og som efter transit over fransk område skal markedsføres i tredjelande, i det foreliggende tilfælde i Polen?«

Det præjudicielle spørgsmål

Indlæg for Domstolen

11 Rioglass og Transremar har gjort gældende, at Domstolens begrundelse i dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig uden videre kan overføres til denne sag. Selskaberne har anført, at den i hovedsagen omhandlede transport må anses for en fællesskabsforsendelse. Ingen tilbageholdelses- eller beslaglægningsforanstaltninger med hjemmel i immaterialretslovgivningen, toldbestemmelserne eller i Rådets forordning (EF) nr. 3295/94 af 22. december 1994 om foranstaltninger med henblik på at forbyde overgang til fri omsætning, udførsel, genudførsel og henførsel under en suspensionsprocedure af varemærkeforfalskede og piratkopierede varer (EFT L 241, s. 8), med hensyn til varer, der ikke skal markedsføres i Frankrig, men blot transporteres over statens område med henblik på markedsføring i et tredjeland, kan begrundes i hensynet til beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret. Der er endvidere ingen bestemmelser, der giver en medlemsstat adgang til at begrænse fællesskabsvarernes frie bevægelighed på sit område, alene fordi varerne er bestemt for et tredjeland.

12 Den franske regering har gjort gældende, at artikel 28 EF alene vedrører nationale foranstaltninger, der kan hindre samhandelen inden for Fællesskabet, mens de i sagen omhandlede varer er bestemt til at blive markedsført i et tredjeland. Dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig er derfor ikke relevant i denne sag. Regeringen har anført, at det er Europaaftalen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Polen på den anden side (EFT 1993 L 348, s. 2, herefter »aftalen«), der skal anvendes ved afgørelsen af tvisten i hovedsagen.

13 Det følger herved af fast retspraksis (dom af 26.10.1982, sag 104/81, Kupferberg, Sml. s. 3641, præmis 29-31, af 1.7.1993, sag C-312/91, Metalsa, Sml. I, s. 3751, præmis 11 og 12, og af 27.9.2001, sag C-63/99, Gloszczuk, Sml. I, s. 6369, præmis 48), at den blotte lighed mellem ordlyden af en bestemmelse i en af traktaterne om oprettelse af Fællesskaberne og af en international aftale mellem Fællesskabet og et tredjeland ikke er tilstrækkeligt til at tillægge aftalens ordlyd den samme betydning som ordlyden af traktaterne.

14 Under henvisning til dom af 9. februar 1982, Polydor og RSO (sag 270/80, Sml. s. 329), har den franske regering understreget, at aftalens ordlyd er forskellig fra ordlyden af artikel 28 EF — 30 EF, og anført, at aftalens artikel 10, stk. 4, skal fortolkes således, at denne ikke er til hinder for, at en medlemsstats toldmyndigheder gennemfører tilbageholdelse af varer, der har oprindelse i en anden medlemsstat, og som efter transit over den første medlemsstats område skal markedsføres i Polen.

15 Den portugisiske regering har anført, at artikel 28 EF er til hinder for, at der gennemføres tilbageholdelse som i hovedsagen af varer, der lovligt er fremstillet i en medlemsstat, og som efter transit over en anden medlemsstats område skal markedsføres i et tredjeland, idet en sådan tilbageholdelse kan forsinke varebevægelserne i ti dage og derfor står i misforhold til det tilsigtede formål.

16 Endelig har Kommissionen anført, at artikel 28 EF — 30 EF er de eneste bestemmelser, der er relevante for besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål. Den har understreget, at hverken de fællesskabsretlige bestemmelser om harmonisering eller standardisering af immaterielle rettigheder, eller forordning nr. 3295/94 er relevante i denne sag. Det følger nemlig af fast retspraksis, at artikel 28 EF finder anvendelse på alle varer, der har oprindelse eller destination i en medlemsstat.

Domstolens begrundelse i dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig kan derfor overføres på denne sag. Det er herved uvæsentligt, at de pågældende produkter er bestemt til udførsel til et tredjeland, eftersom de har oprindelse i en medlemsstat, og navnlig, som i denne sag, er lovligt fremstillet i denne medlemsstat.

Domstolens svar

17 Indledningsvis bemærkes, at den omstændighed, at de i hovedsagen omhandlede varer skal udføres til et tredjeland, ikke nødvendigvis kan lede til den konklusion, at varerne i en situation som den i denne sag foreliggende ikke er omfattet af anvendelsesområdet for EF-traktatens bestemmelser vedrørende varers frie bevægelighed mellem medlemsstaterne.

18 Da sagen, som det fremgår af dens akter, drejer sig om varer, der er lovligt fremstillet i en medlemsstat og er i transit i en anden medlemsstat, bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at den toldunion, der er etableret ved EF-traktaten, nødvendigvis indebærer, at der skal sikres frie varebevægelser medlemsstaterne imellem. Friheden i så henseende kan ikke være fuldstændig, hvis medlemsstaterne på nogen måde har mulighed for at hindre eller hæmme bevægeligheden for varer i transit. Der må derfor som følge af toldunionen og i medlemsstaternes fælles interesse anerkendes et almindeligt princip om transitfrihed for varer i Fællesskabet. Dette bekræftes i øvrigt af, at ordet »transit« er nævnt i artikel 30 EF (jf. i denne retning dom af 16.3.1983, sag 266/81, SIOT, Sml. s. 731, præmis 16, og af 4.10.1991, sag C-367/89, Richardt og »Les Accessoires scientifiques«, Sml. I, s. 4621, præmis 14).

19 Domstolen har allerede fastslået, at bestemmelserne i artikel 28 EF — 30 EF finder anvendelse på varer i transit i en medlemsstat, men bestemt for et tredjeland (jf. i denne retning dom af 11.5.1999, sag C-350/97, Monsees, Sml. I, s. 2921, og Richardt og »Les Accessoires scientifiques«-dommen).

20 Heraf følger, at varer i transit, selv om de er bestemt for et tredjeland, er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 28 EF — 30 EF, hvorfor det præjudicielle spørgsmål skal besvares i lyset af disse bestemmelser.

21 Det må derfor indledningsvis fastslås, at en tilbageholdelse i tolden som den i hovedsagen omhandlede, der forsinker varebevægelserne og kan medføre en fuldstændig blokering, såfremt den kompetente ret beslutter at konfiskere varerne, begrænser de frie varebevægelser og derfor udgør en hindring for denne frihed (jf. med hensyn til den samme franske lovgivning, dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig, præmis 22 og 23).

22 Da den i hovedsagen omhandlede tilbageholdelse i tolden er gennemført på grundlag af immaterialretslovgivningen, må det efterprøves, om hindringen for de frie varebevægelser som følge af denne tilbageholdelse i tolden kan være begrundet i hensynet til beskyttelsen af industriel og kommerciel ejendomsret, jf. artikel 30 EF.

23 For at besvare dette spørgsmål må der tages hensyn til formålet med denne undtagelse, nemlig at hensynet til de frie varebevægelser og kravet om beskyttelse af den industrielle og kommercielle ejendomsret tilpasses hinanden, således at kunstige opdelinger inden for fællesmarkedet ikke opretholdes eller skabes. Artikel 30 EF tillader kun, at det grundlæggende princip om frie varebevægelser

på fællesmarkedet fraviges, i det omfang disse fravigelser er begrundet i hensynet til beskyttelse af de rettigheder, der udgør denne ejendomsrets særlige genstand (jf. bl.a. dom af 17.10.1990, sag C-10/89, Hag GF, Sml. I, s. 3711, præmis 12, af 22.9.1998, sag C-61/97, FDV, Sml. I, s. 5171, præmis 13, og dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig, præmis 37).

24 I denne sag fremgår det af forelæggelseskendelsen, at de omtvistede varer blev tilbageholdt, fordi der forelå mistanke om, at de var varemærkeforfalskede.

25 Med hensyn til varemærker fremgår det af fast retspraksis, at varemærkerettens særlige genstand navnlig består i, at indehaveren sikres en eneret til at bruge mærket til et produkt, når dette første gang bringes i handelen, hvorved han beskyttes mod konkurrenter, som måtte ønske at misbruge mærkets stilling og omdømme til at sælge produkter, der retsstridigt er forsynet med dette mærke (jf. bl.a. dom af 31.10.1974, sag 16/74, Winthrop, Sml. s. 1183, præmis 8, af 23.5.1978, sag 102/77, Hoffmann-La Roche, Sml. s. 1139, præmis 7, og af 11.11.1997, sag C-349/95, Loendersloot, Sml. I, s. 6227, præmis 22).

26 Gennemførelsen af en sådan beskyttelse er således forbundet med markedsføring af produkter.

27 En transitforsendelse som den i hovedsagen foreliggende, der består i at transportere varer, der lovligt er fremstillet i en medlemsstat til et tredjeland, over en eller flere medlemsstaters områder, indebærer ikke markedsføring af de pågældende varer og kan derfor ikke krænke varemærkerettens særlige genstand.

28 Som generaladvokaten har anført i punkt 45 i forslaget til afgørelse, gælder denne konklusion uanset transitvarernes endelige destination. Det forhold, at varerne senere markedsføres i et tredjeland og ikke i en medlemsstat, kan ikke ændre transaktionens karakter af transitforsendelse, der efter sin karakter ikke er en markedsføring.

29 En tilbageholdelse i tolden som den i hovedsagen omhandlede kan ikke begrundes i hensynet til beskyttelsen af industriel og kommerciel ejendomsret i artikel 30 EF's forstand.

30 Det præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 28 EF skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at toldmyndighederne under anvendelse af en medlemsstats immaterialretslovgivning gennemfører tilbageholdelse af varer, der lovligt er fremstillet i en anden medlemsstat, og som efter transit over den første medlemsstats område skal markedsføres i et tredjeland.

Sagens omkostninger

31 De udgifter, der er afholdt af den franske og den portugisiske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Cour de cassation ved dom af 26. marts 2002, for ret:

Artikel 28 EF skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at toldmyndighederne under anvendelse af en medlemsstats immaterialretslovgivning gennemfører tilbageholdelse af varer, der lovligt er fremstillet i en anden medlemsstat, og som efter transit over den første medlemsstats område skal markedsføres i et tredjeland.

Puissochet Gulmann Skouris

Macken Cunha Rodrigues

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 23. oktober 2003.

R. Grass V. Skouris

Justitssekretær Præsident